

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:1469

av Christer Nylander m.fl. (FP)

Satsning på lärare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningar på lärare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Läraryrkets status har sjunkit under flera decennier, av flera orsaker. Arbetsgivarna har försämrat lärarnas arbetsvillkor. Obehöriga lärare har anställts och arbetsgivarna har inte värdesatt de utbildade lärarnas kompetens. Eleverna skulle arbeta mycket på egen hand och lärarrollen förminskades till att handleda eleven. Lärarna har inte fått tillräckligt med kompetensutveckling.

I december 2013 presenterades den senaste Pisa-rapporten. Den dåvarande alliansregeringen beställde därefter en studie över det svenska utbildningssystemet. När OECD presenterade resultatet framkom att den svenska skolan står inför stora utmaningar. När det gäller lärarna så lyftes bland annat att det behövs högre status för läraryrket och bättre karriärmöjligheter. Vi behöver se över lärarutbildningarna och höja kraven för blivande lärarstudenter.

Under de senaste åren har omfattande reformer av svensk skola genomförts. Sedan 2008 kan vi se nästan en fördubbling av antal sökande till lärarutbildningar. För Folkpartiet liberalerna är det viktigt att vi fortsätter stärka undervisningens kvalitet och att vi fortsätter satsa på höjd lärarkompetens. Det ökande intresset för läraryrket beror på medvetna satsningar för att öka yrkets status såsom ökande lärarlöner, förstelärarreformen, lärarlegitimation och en ny lärarutbildning. Vi kan se att behovet

kommer vara fortsatt stort och att det ser olika ut mellan olika ämnen och ämnesområden. Under flera år har antalet studenter som sökt till utbildning som leder till ämneslärarexamen i matematik, naturorienterande ämnen, teknik och språk som tyska och franska varit lågt.

En skola med jämn och hög kvalitet är det främsta sättet att skapa goda livschanser för alla. Hela utbildningsväsendet ska präglas av höga förväntningar. Varje elev och studerande ska ges möjlighet att nå sin fulla potential. Lärare ska mötas av respekt och de bäst lämpade ska lockas till yrket. Läraryrkets status har dock sjunkit under flera decennier. Sverige behöver fortsätta reformera den svenska skolan. Vi föreslår därför följande:

Karriärtjänster i utanförskapsområden

I skolor i utanförskapsområden – områden där utbildningsnivån är låg och arbetslösheten hög – är utmaningarna stora. Dessa skolor ska få mer resurser för att möta utmaningarna. Mer resurser betyder både mer pengar och de skickligaste lärarna. De elever som har sämst förutsättningar måste få möta de allra duktigaste lärarna. Det behövs fler bra lärare i utanförskapsområden. Vi satsar på mer pengar för karriärtjänster till dessa skolor.

Slå ihop högstadie- och gymnasieläraryt utbildningarna

Ta bort den nuvarande uppdelningen av ämneslärarexamen i två inriktningar mot grundskolans årskurs 7–9 och gymnasieskolan. Det är idag för få studenter som vill bli högstadielärare. Detta beror till stor del på att man som lärarstudent mot gymnasieskolan automatiskt får behörighet att undervisa även på högstadiet. Söktrycket till den utbildning som enbart ger högstadiebehörighet har varit så lågt att de flesta lärosäten valt att lägga ner utbildningen.

Inför masterexamen

Ämnesstudierna för alla blivande ämneslärare ska vara så pass omfattande att studenterna når nivån för en masterexamen. Ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasiet omfattar redan idag 300 eller 330 poäng och även de som ska undervisa i högstadiet bör få en lika lång utbildning och ämnesdjup motsvarande masternivå i ett av undervisningsämnen. Av dessa skall 225 eller 255 poäng vara ämnes- och ämnesdidaktiska studier i två undervisningsämnen. Ett av ämnena ska omfatta 120 poäng och det andra 90 poäng. Om ett av ämnena är svenska, samhällskunskap eller musik ska det alltid omfatta 120 poäng. Ett eller två självständiga arbeten om totalt 30 poäng i ämnena ska ingå. Av de 225 eller 255 ska 15 poäng vara ämnesrelaterad

VFU (Verksamhetsförlagd utbildning). Därutöver ingår ytterligare VFU med 15 poäng och Utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) med 60 poäng. Examina ligger på avancerad nivå. Vi föreslår att man genomför vissa ändringar i utbildningen så att delar av UVK görs om till ämnesstudier, så att kravet på 150 poäng uppfylls. Man läser då 30 poäng uppsats i det som blir 150-poängsämnet och 15 poäng uppsats i det andra ämnet. Studenten får två examina: ämneslärarexamen och masterexamen. En master är internationellt gångbar, förbereder för forskarstudier samt höjer statusen på yrket.

Förlägg ämneslärarutbildningen till färre orter

Den nya lärarutbildningen har tydliga inriktningar för olika årskurser och krav på ämnesdjup. Det har även införts lärarlegitimation och skärpta behörighetsregler. Utredningen om en ny lärarutbildning, En hållbar lärarutbildning (SOU 2008:109), skrev om behovet av en ökad koncentration av lärarutbildningen. Utredningen utgjorde ett av underlagen i det förslag till ny lärarutbildning som beslutades 2010 och som innebar att de första eleverna påbörjade den nya lärarutbildningen höstterminen 2011.

I Riksrevisionens rapport Statens dimensionering av lärarutbildningen, från 2014 gör Riksrevisionen bedömningen att lärosätena i större utsträckning kan öka koncentrationen av lärarutbildningen till färre lärosäten. Enligt Riksrevisionen ser en majoritet av lärosätena en koncentration av lärarutbildningen som något positivt för lärosätenas ekonomi och för utbildningens kvalitet samtidigt som man uppfattar det som negativt för lärarutbildningens tillgänglighet.

Lärarutbildningen finns idag på 28 olika orter och har traditionellt sett varit decentraliserad och utvecklats åt olika håll. OECD pekar på att det är ett problem och att man till exempel i Finland anordnar utbildningen på åtta orter.

Vi behöver ha färre utbildningsinstitutioner med tydlig koppling till de starkaste ämnesinstitutionerna. Detta skulle leda till högre kvalitet och effektivitet och valmöjligheter för studenterna genom att man kan samla fler ämnesinstitutioner på ett minskat antal utbildningsorter. Ett större lärosäte kan dessutom erbjuda fler ämnen till skillnad mot mindre lärosäten.

Steg 3 i lärarlegitimationsreformen

Skickliga lärare är den avgörande faktorn för att höja resultaten i skolan. Vi värdesätter lärarnas yrkeskunnande. Vi vill att det ska löna sig att vara en skicklig lärare och vill ge lärarna goda möjligheter till utveckling. Det är dags för ytterligare ett steg i

lärarlegitimationsreformen. Dagens regelverk garanterar att endast legitimerade lärare får sätta betyg. Detta kan låta betryggande, men kan i verkligheten innebära att en elevs fysikbetyg avgörs av en lärare med utbildning i latin. Det är nu dags att göra legitimationsreformen komplett genom att kräva legitimation i rätt ämne för att få sätta betyg.

Villkor för karriärtjänster förtydligas

Vi anser att villkoren för förstelärare behöver förtydligas. Kommunerna ska ha kriterier för hur man tillsätter karriärtjänsterna, endast hälften har sådana i dag. Dessutom bör tjänsterna vara tillsvidareanställning och inte tillfälliga projekt. Förstelärarna ska syssla med pedagogik, inte administration. Lärarna ska finnas i klassrummen och inte bakom ett skrivbord.

Snabbspår lektorer

Vi vill införa ett snabbspår för forskare att bli lektorer. Ämneskunskaper står i centrum i framtidens skola. En viktig förstärkning av matematik, NO och teknik i skolan skulle vara att rekrytera fler personer med forskarutbildning i dessa ämnen. Ett snabbspår bör inrättas genom en kompletterande pedagogisk utbildning där utbildningstiden kortas med en tredjedel, jämfört med dagens KPU. Den som är forskarutbildad har redan minst sju års universitetsstudier bakom sig.

Övningsskolor ska uppgraderas och byta namn till akademiskolor

För att stärka den verksamhetsförlagda delen i lärarutbildningen, det vill säga när studenterna gör praktik ute på skolor, införde Folkpartiet Liberalerna i regeringsställning en försöksverksamhet för så kallade övningsskolor. Lärarstudenterna samlas på övningsskolor som kan fokusera på praktiken. Lärarstudenters praktik får högre kvalitet genom att den koncentreras till färre antal skolor. Praktiken är en viktig del av utbildningen och det är där studenterna lär sig hur det fungerar i ett klassrum.

Genom att samla studenter kan det byggas upp en organisation med kvalificerade handledare. Det blir också lättare för lärarutbildningen att följa upp praktikperioden när studenterna finns på färre skolor. Tanken är att erfarna, yrkesskickliga lärare ska kunna föra sina kunskaper vidare till nästa generation. Folkpartiet liberalerna föreslår att övningsskolorna uppgraderas och bör benämnas akademiskolor.

Examenspremie

Examenspremie för vissa lärarutbildningar införs. Vi behöver även stärka tillgången till speciallärare och specialpedagoger i skolan. Vi föreslår att en premie införs för

speciallärar- eller specialpedagogexamen liksom för ämneslärarexamen inom matematik, biologi, kemi, fysik eller teknik. I över tjugo år har en nedgång i resultat för matematik och naturorienterande skolämnen kunnat konstateras. För att på lång sikt klara ambitionerna i matematik och NO måste vi få fler ämneslärare i grundskolan och gymnasiet. För detta avsätter Folkpartiet Liberalerna 85 miljoner kronor i vår budget för 2016, 110 miljoner kronor för 2017 och 131 miljoner kronor för 2018.

Läraryrket måste bli mer attraktivt. Därför behöver vi fortsätta reformera den svenska skolan, få en bättre lärarutbildning och fortsätta arbetet för en kunskapsskola.

Christer Nylander (FP)

Roger Haddad (FP)

Tina Acketoft (FP)

Emma Carlsson Löfdahl (FP)

Birgitta Ohlsson (FP)

Erik Ullenhag (FP)